

SZÁSZI ZOLTÁN

„HA TÖBBET JÁRNÁNK A TERMÉSZETBE, BIZTOS VAGYOK BENNE, HOGY NEM LENNE ANNYI LELKI ÉS TESTI FÁJDALOM A VILÁGBAN”

BESZÉLGETÉS GAÁL LAJOSSAL

Gaál Lajos, a közép-szlovákiai régió ismert geológusa, barlangkutatója és természetvédője, 1953. augusztus 10-én született Rimaszombatban. Itt járt magyar oktatási nyelvű alapiskolába, és a helyi gimnázium magyar osztályában érettségizett.

Kora gyermekkorától a természet szerelmese, amit főleg édesapjának, az egykori cserkésznek köszönhet. 1972-ben bátyjával, Józseffel és rimaszombati barátaikkal már barlangkutató csoportot alapítottak, amely működése kezdetiben a Derencsényi-karsztot tárta és mérte fel. Ezen a karsztos területen tárta fel Gaál Lajos a Podbanistye-barlang első szakaszait, ez a Rimaszombati járás területén lévő leghosszabb barlang jelenleg. A természetbarátok később felfedezték a Kopasz-hegyi-barlangot és 1978-ban az Ispánmezei-barlangot is. Ez a rimaszombati barlangász csoport Szlovákia egyik legaktívabb barlangkutató társasága ma is. Munkájuk fontos eredménye, hogy a Derencsényi-karszt Szlovákia egyik legalaposabban átkutatott karszterülete.

Gaál Lajos tudományos munkássága is kiemelkedő. 1976-ban nemzetközi figyelmet kivívó olaszországi barlangkutató expedícióban vett részt, 1981-ben Spanyolországban leszállt az 1077 mély Sima GESM barlangba is.

1973-ban a pozsonyi Comenius Egyetem Természettudományi Karának geológia szakán kezdte meg tanulmányait, 1978-ban diplomázott, majd 1979-ben a természettudományok doktora címet is megszerezte.

Gaál Lajos mint szakíró, szlovák és magyar nyelven is publikál a hazai és külföldi szaklapokban. 2002 óta a lip-tószentmiklósi székhelyű Szlovákiai Barlangok Igazgatóságának munkatársa, a barlangkezelési osztály vezetője. Emellett a Nemzetközi Barlangtani Unió pszeudokarsztos bizottságának titkára. Kutatási eredményeit hazai és nemzetközi konferenciákon, szim-

póziумokon adta közre, többek közt Magyarországon, Lengyelországban, Svájcban, Olaszországban, Spanyolországban, Görögországban, Németországban, Csehországban, 2003-ban pedig Japánban. 2008-ban a Comenius Egyetem Természettudományi Karán a Gömör-Tornai-karszt barlangfejlődésével foglalkozó disszertációs munkájával PhD tudományos fokozatot szerzett. Mintegy 400 tudományos vagy tudományos-ismeretterjesztő cikke, tanulmánya jelent meg, két önálló könyv szerzője és 10 tanulmánykötet, monográfia társszerzője. Több tudományos vagy ismeretterjesztő folyóirat szerkesztőbizottságának tagja (Slovenský kras, Aragonit, Naturea Tutela, Gömörország).

Gaál Lajos munkásságát számos kitüntetéssel is elismerték már, így a Szlovák Szpeleológiai Társulat elismerő oklevelét, a Szlovák Természetvédelmi és Barlangtani Múzeum emlékérmét, Rimaszombat város díját, a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét is megkapta. Feleségével Rimaszombatban él, lánya, Barbara, a Comenius Egyetem Természettudományi Karán mikrobiológiát tanít.

■ **Gömöri emberként lett világlátott, ismert szakember. A gyerekkoráról kérdezném, milyen volt, hogyan élte meg, mivel foglalkozott, mivel játszott?**

■ Én úgy hiszem, hogy a gének irányítják az embert, amelyek minden sejtünkben ott lakoznak, és egy sereg öröklött tulajdonságot csempésznek bele cselekedeteinkbe. Édesapám mint rimaszombati cserkész, természetszerető ember volt, nyugdíjas korában pedig az év túlnyomó részét a Szőlőben töltötte. Nem kívánta a várost, hiszen háború után, mint magyartól, elvették üzletét, majd meghurcolták, a néhány tíz árny zöld terület pedig a békeiséget és a nyugalmat jelentette számára.

Nekem pedig a szabadságot, ahol a szünidő nagy részét eltölthettem. Innen nem volt messze az erdő, ahol unokabátyámmal, Matyival, indiánosdit játszottunk. Később aztán a Jézuska hozott nekem egy zöld inget, amelyben egyedül jártam be az erdő minden zegét-zugát, térképet készítettem róla, meglestem az állatok vonulását, magamba szívtam az erdei és réti virágok mámorító illatát, egyszóval a bőrömön éreztem a szintiszta természet minden áldását. Ez egyszerűen benne volt az Édesapámtól öröklött génjeimben. Persze volt ebben egy jó adag adrenalin is, hiszen nemegyszer eltévedtem, vihar kapott el, vagy hirtelen kiugró vadak ijesztettek holtra. Ilyen volt a számítógép és televízió nélküli gyermekkor a maga kézzelfogható valóságában.

■ **Az első iskoláról kérdezném. Rimaszombat, régi kedves tanárok, mit adtak, mért volt fontos, hogy magyarul tanuljon?**

■ Nálunk egy pillanatig sem volt kétséges, hogy magyar iskolába járjak. Édesapám még a régi időkből ismerte Csontos Árpai bácsit, az iskola igazgatóját. Parcellája a Szőlőben nem messze feküdt a miénktől. El is kerültem nagy ívben mindig, úgy féltém tőle. Pedig tisztességes és nagyon jó ember volt, csak abban az időben a tanárnak – hát még az igazgatónak – óriási nagy volt a tekintélye. Szerencsésnek mondhatom magamat, mivel a rimaszombati magyar iskola első osztályában még Pásztor Mariska néni is tanított, akiből valamiféle mennybéli nyugalom, empátia és szeretet sugárzott. Leánykorában ő is cserkész volt, ráadásul mélyen vallásos, ezért számos támadás érte. Tanítóim a háború utáni időszak sokat próbált, tisztességből jelesre vizsgázott emberei voltak. Emlékszem rá, amikor Kerekes Pista tanító bácsi elmondta nekünk, hogyan felelt a hivatal felszólítására: „inkább meghalok, de reszlovakizálni

nem fogok”. Ez a tartás tetszett nekem, hiszen összecsengett az otthoni narrációval. Nem tudtam volna elképzelni magamat más iskolában, talán elszóktam volna valahova az erdő mélyébe... Egnéhányszor az óvodából szöktem így haza, mivel teljesen idegen volt számomra a nyelv, az óvónők és a környezet. A gyerekre ráerőszakolt idegen környezet a biztonságérzet elvesztését és tartós lelki problémát okozhat. A kilencéves alapiskola vége felé aztán a párt egy hithű kommunistát helyezett az intézmény élére. Szerencsére ritkán találkoztunk vele, az iskolát valójában Mács Zoli bácsi, a kiváló pedagógus irányította, aki az igazgatóhelyettesi tisztséget töltötte be.

Hasonló emlékeim vannak a gimnáziumból is. Danis Tamásné volt mindkét nyelvű – szlovák és magyar – osztályok igazgatónője, aki késhegyen lavírozva tudta kivédeni a hivatalok, a párt és Igor Chamula, az összeférhetetlen sovíniszta szlovák tanár támadásait. Egyszer Bachňák tanárnő elmesélte bu-

dapesti ötvenhatos diákkori élményeit. Síri csendben hallgattuk, ereinkben szinte magfagyott a vér, hiszen ötvenhatról otthon is csak suttogva beszéltek. Mind az alapiskola, mind a gimnázium tartást, önbecsülést és olyan szilárd alapokat adott nekem, amelyre egy egész életen át lehetett építeni.

■ Egyetemi éveim alatt valaha jelentett-e hátrányt a magyar nemzetisége?

■ A gimnáziumban nem tartoztam a legjobb tanulók közé. Szlovákul sem tanultam meg tisztességesen, pedig számos osztálytársam már akkor kiválóan beszélt a nyelvet. Az egyetemi felvételin Pozsonyban az egyik docens szóvá is tette, hogy ha sikeres akarok lenni, rendszeren meg kell tanulnom szlovákul. Aztán tanultam is éjt nappallá téve. A sors úgy hozta, hogy az első szemeszter végén ugyanahhoz a docenshez kerültem a kémia vizsgán. Tetszett neki, hogy némileg mégiscsak haladok a nyelvtudásban, az anyagot pedig tudtam (részben még a gimnáziumból), ezért egyest

adott. Ez rendkívüli önbizalmat nyújtott számomra. Édesapám meg majdnem elsírta magát örömeiben, amikor megtudta, hogy az első vizsgám még karácsony előtt egyesre sikerült. Aztán ment a többi vizsga is, persze tanultam is rájuk, sokszor már Nyilas Misiként éreztem magamat. Később pedig a diplomamunkám vezetője egy rendkívül becsületes, tősgyökeres pozsonyi tanár volt, aki folyékonyan beszélt a német és a magyar nyelvet. Persze hazudnék, ha azt mondanám, hogy néhány ittas osztálytársam, akik protekcióval kerültek az iskolába, nem tettek volna gusztustalan megjegyzéseket. Ezek azonban inkább őket minősítették. Nagyon sok rendes szlovák barátom volt az egyetemen. Többükkel maig tartom és kama-toztatom a kapcsolatot. A jó ismeretség és kölcsönös segítségnyújtás nagy előny tud lenni az életben.

■ Szakmai életpályájának alakulásáról kérdeznék néhány dolgot. Hol kezdte a pályát, hogyan lett barlangász és barlangok felügyelője? Mit jelent ez a munka?

■ Minden a természetszeretettel és a barlangászattal kezdődött. Vagyis a génekel. Az ismeretlen területek, földrészek megismerésének vágya, az egészséges kíváncsiság ugyanis minden ember génjébe bele van kódolva, csak elő kell hívni, mint a lakmuszpapírt. Ha ez nem lenne, akkor az ember sem jutna el sehova, csak egy helyen toporogna, ami a faj degenerációjához vezetne. A természet így biztosítja a fajok minél nagyobb szétszórását és egészséges fennmaradását. Ezért jutott el az ember a fagyos sarkvidékre, a forró egyenlítőre, ezért vonzza az óceánok mélysége vagy a hegyek csúcsa. A Föld felszínén azonban már alig található ismeretlen hely, nem úgy a barlangokban. Ha az ember egyszer átéli az érintetlen föld alatti járat felfedezésének leírhatatlan érzését, egész életében képes hozzáláncolni magát ehhez a furcsa világhoz. Emellett számos tudományos érdekességet is rejt egy-egy barlang. A figyelmes szemlélő találhat bennük földtani értékeket, ősmaradványokat, egyedülálló állatfajokat, régészeti leleteket vagy történelmi emlékeket. Életem első barlangjába pedig úgy jutottam el, hogy a bátyámmal hallgattuk édesapám cserkész történeteit, aki egy beretkei barlang látogatását is elmesélte. Nem kellett soká várni, barátainkkal felkerestük a barlangot, ahol sikerült feltárni egy kisebb ismeretlen termet. Lelkesedésünk határtalan volt, kezdetben

még a Rimaszombat alatti kanálisok járatait is bejártuk. Egész nap bűzlöttünk a fekáliától. A barlangokban rejlő értékek és lehetőségek felismerése aztán meghatározta későbbi sorsomat is: geológiára jelentkeztem, majd az egyetem elvégzése után egy jó ideig maradtam a mészkövek vizsgálatánál (amelyekben a legtöbb barlang is létrejön). A sors ajándéka volt, hogy a nyolcvanas évek elején, amikor a Jolsva környéki magnezitbányákban dolgoztam geológusként, Szlovákiában elsőként sikerült átkutatni a magnezitben létrejött barlangokat és tudományosan megmagyarázni keletkezésüket. Magnezitben még ma is csak igen kevés barlangot tartanak nyilván a világban, elvéve Ausztráliában és az Egyesült Államokban.

A barlangokkal hivatásszerűen azonban csak 1995-től kezdtem foglalkozni, amikor azok az akkor életbe lépő természetvédelmi törvényből kifolyólag védetté váltak. Az állam tehát magára vállalta a barlangok értékeinek megóvását, az akkori Környezetvédelmi Ügynökség pedig engem bízott meg felügyeletükkel és védelmük biztosításával. Akkor kb. 4000 barlangot tartottunk nyilván Szlovákiában. Aztán 2002-ben, amikor a liptószentmiklósi Szlovákiai Barlangok Igazgatósága kiterjesztette hatáskörét minden szlovákiai barlangra, értelem szerűen átkerültem Liptóra, és a barlangkezelési osztály vezetője lettem. Azóta is ott dolgozok, de Rimaszombatban is van irodánk, hiszen innen közel esik a Gömör-Tornai-karszt. Itt található ugyanis a legtöbb barlang Szlovákiában, mintegy 1100, ráadásul ezeket az UNESCO világörökség listája is jegyzi. Tehát megkülönböztetett figyelmet érdemelnének, amit a legfelsőbb hivatalok részéről nem minden esetben élveznek a kívánatos szinten. A védőövezetek létesítése, barlangbejáratok lezárása, az őrszolgálat működése sokszor pénzhiány miatt ugyancsak döcög.

■ Sokat utazott a világban. Hol s merre járt, találkozott-e a nagyvilágba szakadt magyarokkal?

■ A gyakori utazások összefüggtek a munkámmal. Ráadásul 2004-ben megválasztottak a Nemzetközi Barlangtani Unió ún. pszeudokarsztos (nemkarsztos barlangokkal foglalkozó) bizottságának titkárává, ebből kifolyólag úgyszólván „kötelességemmé” vált rész venni a két évenként mindig más államban megrendezett tudományos szimpóziumokon. A bizottságnak magyar tagjai is vannak, de egy érdekes esemény mégis

egy korábbi úthoz kötődik. 2003-ban egy karsztos projekt keretében két liptói kollégámmal több mint egy hónapot töltöttem Japánban. Japánul nem tudtunk, és az angol sem volt erős oldalunk, de az ottani kollégáinknak sem. Egyszer csak elém hoztak egy japán kislányt azzal, hogy ő tud magyarul. Gimnazista lány volt, aki egy diákcseré keretében egy-két évet töltött Magyarországon. Jellegzetes budapesti magyarsággal, folyékonyan beszélte nyelvünket. A két liptói társam pedig hatalmas szemeket meresztett, amikor a Hirao-day karsztfennsík kellős közepén kényelmesen elcsevegtem vele magyarul.

■ Publikált éveken át, több remek kötet szerzője, így a Gömörország természeti öröksége és egyebek, de szlovákul is írt. Van még a tarsolyban megíratlan szakmai téma, történet?

■ A Gömörország természeti örökségéről írt könyvemben igyekeztem megismertetni az olvasóval Gömör rendkívüli gazdagságát a természeti értékek, ritkaságok szempontjából. Abból a meggyőződésből, hogy aki aprólékosan megismeri szülőföldje jellegzetes természeti alakzatait, szikláit, barlangjait, növény- és állatvilágának jeles képviselőit, az jobban megérti a természet működését, és ha ezt megérti, talán jobban megbecsüli azokat, és szorosabban kötődik szűkebb hazájához. Ezért nemcsak a szembetűnő természeti szépségeket próbáltam bemutatni, hanem a részletekben rejlő, sokszor észrevehetetlen értékeket is, amilyenek például a kövek alatt vagy barlangokban megbúvó egyedülálló, endemikus (vagyis csupán egy-egy földrajzi régióhoz kötődő) állatfajok, amelyekben Gömör különösen bővelkedik. Emellett igyekeztem bemutatni a természeti értékekhez kötődő emberi kapcsolatokat is, az egyes tudományos felfedezések izgalmas történetét. Persze szükséges szlovákul is publikálnom, hiszen ha valaki a csúcson akar maradni, szinte naponta bizonyítania kell. Ha az ember kihagy néhány évet, egyszerűen leírják, vége. Ilyen a világ.

Hogymikatervek? A Gömörországon felbuzdulva egy magyarországi kollégámmal tervezzük Nógrád természeti örökségét feldolgozni. Néhány részlete már meg is jelent a B. Kovács István szerkesztette Gömörország c. folyóirat hasábjain. És talán nem vetné meg az olvasó, ha nyugdíjas koromban elmesélném a barlangokban átélt, fordulatokban és meglepetésekben gazdag

élményeimet. A karszt és barlang olyan környezet, amelyben az ember sohasem tudja, mi következik. Gyakran megrézfálja a tapasztalt kutatót is, és nem ritkán megdöbbentő, sőt háborzongató eseményekkel lepi meg a kíváncsi látogatót. A Jó Isten talán ad még erőt ennek megírásához. Úgy vélem, nem hiábavaló cselekedet egyetlen természethez kötődő mű világra hozása sem, hiszen a jelenlegi szlovákiai sajtó és rádió méltatlanul kevés teret szentel a felvidéki természet szépségeinek megismertetésének. A természetben pedig óriási lehetőségek rejlenek. A felvidéki természet rendkívül tagolt, változatos, értékei pedig sokszor túlszárnyalják az ország határait, nem beszélve arról, hogy egyes helyszínei szoroson kötődnek történelmünk ismert és ismeretlen nagyjaihoz. Ezekre nemcsak a médiumnoknak, de iskoláinknak is nagyobb hangsúlyt kéne helyezni. Persze nem a számítógépen keresztül, hiszen a természet valódi lényegét csak ott helyben tudjuk a legmélyebben átérezni. Egy tavaszi madárdalolásnak lelkünkbe markoló zenéjét, annak tiszta, templomi nyugalmat sugárzó hatását szerintem a legtökéletesebben megszerkesztett számítógép sem tudja visszaadni. Ha többet járnánk a természetbe, biztos vagyok benne, hogy nem lenne annyi lelki és testi fájdalom a világban.

■ Úgy tudom lassan, néhány éven belül biztosan nyugállományba készül. Mik a tervek, mit szeretne még megnézi, hová szeretne eljutni?

■ A nyugdíjkorot már elértem, de munkahelyemen egyelőre hallani sem akarok a távozásomról. A múlt év végén az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságával közösen két határon átnyúló együttműködési pályázatot nyújtottunk be. Az egyik a Domica-Baradla-barlangrendszer gyógyászati hasznosításáról szól (ismeretes, hogy egyes barlangoknak – elsősorban a magas mésztartalmú aeroszolnak köszönhetően – jótékony hatása van a légúti bántalmakra), a másik pedig a Gombaszögi-barlang új fogadóépületét tervezi megvalósítani. A Kis-Kárpátok Driny-barlangját pedig a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal szeretnénk fejleszteni. Mivel Liptón senki sem tud magyarul (és szerencsémre tájainkon az angol nyelv még nem honosodott meg annyira), munkaadóm marasztaló magatartása érthetővé válik, hiszen a pályázatok előkészítésénél és az egyeztető tárgyalásoknál nélkülözhetetlenné vált a magyar nyelv ismer-

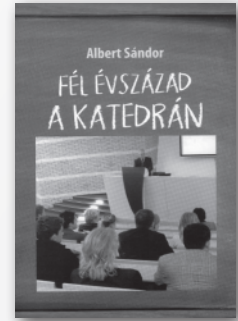
rete. A jó személyi kapcsolatokról nem is szólva. Az Aggteleki Nemzeti Park vagy a Bükk Nemzeti Park Igazgató-ságának munkatársaival már évek óta igen jó, baráti kapcsolatokat ápolunk, számos közös projekt sikeres megvalósítása van mögöttünk. A 80-as évek végén elsőként vettük fel a kapcsolatot a Bükk Nemzeti Park munkatársaival. Ilyen háttér és ennyi barát után nehéz lenne elszakítani ezeket a szálakat, és ezt Liptón is tudja. Ráadásul még a pozsonyi Comenius Egyetem Földtani Tanszékét is kiegészítem szemeszterenkénti két előadással és két gyakorlattal, mikropaleontológiát tanítok. Egyelőre tehát még előttem sem világos, mikor kerülök tényleges nyugdíjba. Őszintén megvallva, már csak a Rimaszombat melletti hétvégi házikómba szeretnék huzamosabb időt eltölteni, az erdő közelében, ahol a természet lehetét érezve lehetőség nyílik a valódi pihenésre, családom vagy barátaim körében egy üveg jó vörösbor mellett.

■ **Ennek az interjújának nyilvánvaló célja az, hogy a szülőket arra biztassa, anyanyelvi iskolába adják gyermeküket. Mivel tudná meggyőzni Ön a környezetében élőket erről?**

■ Nagyon egyszerűen. A belső, lelki indítatásokról már szoltam beszélgetésünk elején. Ha olvasónk itt meginogna, van a dolognak egy pragmatikus oldala is. Manapság sok határ menti projekt készül az Európa Unió támogatásával. Ezek kidolgozása, majd eredményeinek ismertetése megfelelő nyelvtudást igényel. A magyar nyelv tökéletes ismerete nélkül az ember egy egész sor anyagi és erkölcsi lehetőségtől esik el. A magyar iskolák nyújtotta nyelvtudásomnak köszönhetően jelenhettem meg a 2014-ben összeállított Domica-Baradla-barlangrendszer ötszáz oldalas kétnyelvű monográfiája vagy a világörökségről írt könyvecske 2015-ben. Emlékszem arra is, hogy milyen keservesen kerestünk fordítókat a Cseres-hegység monográfiájának összeállításakor 2010-ben, mivel a hivatalos fordítók nem tudták megfelelően visszaadni a szaknyelvet. Magyar szakembereket is találtunk, lehetőséget is akartunk nekik adni, de ezek szlovák iskoláik miatt elbizonytalanodtak a fordításnál. Én mindenestre hálás vagyok szüleimnek és tanárainknak, hogy megfelelően felkészítettek a magyar nyelv sokszor fondorlatos, bizonyosan nem egyszerű, de gyönyörűen csengő muzsikájának elsajátítására.

FIBI SÁNDOR

GONDOLATOK ALBERT SÁNDOR FÉL ÉVSZÁZAD A KATEDRÁN C. KÖNYVÉRŐL

Albert Sándor, a *Fél évszázad a katedrán* c. publikáció (2017, Felnőttképzési Intézet, Kht. Komárom) szerzője talán minden felvidéki magyar pedagógus által ismert kiváló szakember. Azon kevés kolléga számára, akik csak a legutóbbi években figyeltek fel a szerző munkásságára, álljon itt néhány meghatározó tény kollégánk pályafutásáról. A Nagykaposról induló pedagógus a Kassai Ipariskolában gépészmérnöki végzettséggel kezdi tanári pályafutását, gépészeti szaktantárgyakat oktat. A Szlovák Műszaki Főiskola Tanárképző Karán szerez mérnök-tanári szakképesítést, és a diákok munkáját eredményesen segítő példatárak, tankönyvek, feladatgyűjtemények szerzőjeként és a tanítási óráinak kiváló módszertani felépítése révén válik egyre ismeretesebb pedagógussá. Saját tantárgyának újszerű módszertani feldolgozása volt a témája a doktori értekezésének is. 1990-től hét éven át az ipari igazgatója, és kiváló kollégáival szorosan együttműködve iskolájában sikerre vitte a középiskolai képzés tartalmi és szervezési átalakítását. 1991-ben az iparban bevezette a hároméves felsőfokú szakképzést, amely óriási lendületet adott az általa irányított iskola fejlődésének. A sikeres fejlesztés további állomásaként 1994-ben az iskola megindította a kereskedelmi akadémiai középfokú szakképzést. 1997-ben sikeresen pályázott a kassai Műszaki Egyetem mérnök-pedagógiai tanszék vezetői posztjára, majd 2002-ben a Magyar Kormány Pártja színeiben országgyűlési képviselői mandátumot szerzett. Képviselőként társaival közösen sikerre vitték a komáromi Selye János Egyetem létrehozására irányuló tervezetet, és az új egyetem első rektoraként kiépítette a szükséges infrastruktúrát, akkreditáltatta az oktatási programokat, és bekapcsolta az egyetemet a hazai és nemzetközi vérkeringésbe. Rektori mandátuma lejártá után a Szolnoki Egyetem tanáraként folytatta pedagógiai pályafutását, majd az általa létesített komáromi Felnőttképzési Intézet vezetőjeként szervezi és végzi a pedagógusok szakmai továbbképzését.

A néhány hónapja megjelent kötetéről talán elég lenne egyetlen mondatnyi értékelést írni: Minden iskolaigazgató, minden pedagógus számára kötelező olvasmányként ajánlom. De talán nem is kötelező olvasmányként, mert azt kötelező rosszként értelmezi mindenki, és ha már el kell olvasni, akkor a legtöbb érintett a könyv átlapozásával kipipáltként kezeli a feladatot anélkül, hogy elgondolkodna a könyv üzenetén, értelmezné a szerző gondolatait, meglátásait, tanácsait, elemzéseit, a követendő példaként bemutatott lehetőségeket, amelyek révén valóban sikeressé, vonzóvá válhat az iskola, a tanulók által szeretett, a szülők által tisztelt pedagógussá a tanító, a tanár, hiszen jó pedagógusok nélkül nincs jó iskola...

A szerző könyve első részében saját pedagógiai, szakmai tevékenységének legfontosabb állomásait mutatja be, a második részben a tanítással, a pedagógusok továbbképzésével, a pedagógiai kutatásokkal és próbálkozásokkal foglalkozik, és kísérletet tesz a jó pedagógus és a jó iskola fogalmának meghatározására. Ezen gondolatoknak mintegy megerősítése, igazolása a harmadik rész, melyben a csodaként emlegetett finn és lengyel közoktatást mutatja be, és e tapasztalatok alapján tesz javaslatot a felvidéki közoktatás és a pedagógusképzés szerkezeti és tartalmi átalakítására. Iskoláink, pedagógusaink számára valóban elgondolkodtató, sőt példamutató lehet a negyedik rész, amelyben a ténylegesen jól működő felvidéki iskolák, iskolai intézmé-